

2015-2023 Yılları Arasında Yazılmış Protetik Diş Tedavisi Uzmanlık ve Doktora Tezlerinin İncelenmesi

Evaluation of Prosthodontics Specialty and Doctorate Theses Written Between 2015-2023

Taha Yaşar MANAV, Merve SOYDAN, Beyza Nur TERLER NALBAT

ÖZ

Bu çalışma, 2015–2023 yılları arasında Türkiye’de protetik diş tedavisi alanında tamamlanmış 915 tezin yayınlanma durumunu incelemektedir. İncelenen tezlerden 360’ı (%39,3) doktora, 555’i (%60,7) ise uzmanlık tezidir. En fazla tez 2022’de tamamlanmış olup, en az tez 2016’da bitirilmiştir. Tezlerin yayınlanması, ulusal ve uluslararası dergilerde yer almasının yanı sıra, SCIE/ESCI indeksli dergilerde de değerlendirilmiştir.

Doktora tezlerinin %38,3’ü, uzmanlık tezlerinin ise %42,6’sı ulusal ve uluslararası dergilerde makale olarak yayımlanmıştır. SCIE/ESCI kapsamındaki dergilerde ise doktora tezlerinin %23,3’ü, uzmanlık tezlerinin %27,8’i yayımlanmıştır; iki grup arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p=0,5$). Danışman unvanlarına göre yapılan değerlendirmede, Dr. Öğr. Üyesi danışmanlığındaki tezlerin SCIE/ESCI dergilerinde yayımlanma oranı %31,9 iken, Prof. Dr. danışmanlıktaki tezlerde bu oran %21,4 olarak saptanmıştır ($p<0,05$).

Çalışma yöntemi bazında, tezlerin %85,1’i laboratuvar çalışması, %9,4’ü klinik çalışma şeklinde gerçekleştirilmiştir. Konu analizinde, Dental İmplantoloji (%23,1) en fazla araştırılan konu olurken, Dijital Diş Hekimliği alanında SCIE/ESCI’de yayımlanma oranı %41,9 ile öne çıkmıştır. Bu veriler, protetik diş tedavisi alanındaki akademik üretkenliğin ve yayınlanma eğiliminin, danışman unvanları, çalışma yöntemleri ve konu başlıkları açısından önemli farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Uzmanlık tezi, Doktora tezi, SCIE/ESCI, Yayınlanma oranı

Manav T.Y., Soydan M., & Terler Nalbat B.N., (2026). 2015-2023 Yılları Arasında Yazılmış Protetik Diş Tedavisi Uzmanlık ve Doktora Tezlerinin İncelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 16(1), 35-41. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1658770>

Taha Yaşar MANAV (✉)

ORCID ID: 0000-0003-2417-7372

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye
Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Dentistry, Department of Prosthetic Dentistry, Hatay, Türkiye
tahamanav@gmail.com, tahayasar.manav@mku.edu.tr

Merve SOYDAN

ORCID ID: 0009-0008-1783-6214

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye
Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Dentistry, Department of Prosthetic Dentistry, Hatay, Türkiye

Beyza Nur TERLER NALBAT

ORCID ID: 0009-0001-6728-9158

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye
Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Dentistry, Department of Prosthetic Dentistry, Hatay, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 16.03.2025

Kabul Tarihi/Accepted : 08.02.2026

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

ABSTRACT

This study investigates the publication status of 915 theses completed in the field of prosthodontics in Turkey between 2015 and 2023. Of these theses, 360 (39.3%) were doctoral and 555 (60.7%) were specialty theses. The highest number of theses was completed in 2022, while the fewest were finalized in 2016. Publication outcomes were assessed for both national/international journals and those indexed in SCIE/ESCI.

Among the doctoral theses, 38.3% were published as articles in national and international journals, compared to 42.6% of the specialty theses. Regarding SCIE/ESCI-indexed journals, 23.3% of doctoral theses and 27.8% of specialty theses were published; however, this difference was not statistically significant ($p=0.5$). An analysis based on supervisors' academic titles revealed that theses supervised by Assistant Professors achieved a 31.9% publication rate in SCIE/ESCI-indexed journals, whereas those supervised by Professors reached only 21.4% ($p<0.05$).

In terms of study design, 85.1% of the theses were laboratory studies, while only 9.4% were clinical studies. Regarding research topics, Dental Implantology was the most frequently investigated subject (23.1%), while Digital Dentistry achieved the highest SCIE/ESCI publication rate at 41.9%.

Overall, these findings highlight significant differences in academic productivity and publication trends in prosthodontics based on supervisor academic title, study design, and research topic.

Keywords: Specialty thesis, Doctorate thesis, SCIE/ESCI, Publication rate

GİRİŞ

Protetik diş tedavisi, eksik dişler veya oral ve maksillofasiyal dokularla ilişkili klinik durumları olan hastaların teşhis edilmesi, tedavi planlaması, rehabilitasyonu ve sürdürülmesi ile ilgili diş hekimliği alanıdır. Diş kayıpları veya maksillofasiyal dokularla ilişkili klinik hasar sonucu bozulan ağız fonksiyonlarını, estetik görünümü ve konuşmayı yeniden kazandırmayı hedefler (American Dental Association. Specialty definitions: Definitions of recognized dental specialties, 2016).

Ülkemizde protetik diş tedavisi uzmanlığı, "Diş ve Maksillofasiyal Protez" uzmanlık dalı olarak 06.09.1962 tarihinde kabul edilmiş, 1974 tarihli "Tababet Uzmanlık Yönetmeliği"nce "Çene-Yüz Protezi" ismiyle resmîyet kazanmış ve "Protetik Diş Tedavisi" ismiyle uzmanlık dalı olarak kabul edilmesi ise 2011 yılında gerçekleşmiştir (Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi, 2017). Böylece 2011 yılından günümüze protetik diş tedavisi alanında iki farklı şekilde lisansüstü eğitimi yapılabilmektedir. Bunlardan ilki fakültelerin doktora programına başvurarak kabul alınması durumunda doktora eğitimini tamamlayarak, ikincisi ise ilgili kurumca yapılan Diş Hekimliğinde Uzmanlık Sınavı (DUS) sonucunda gösterilen başarıyı takiben uzmanlık eğitimi almaktır.

Türkiye'de yürürlükte olan "Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği" kapsamında, protetik diş tedavisi alanında uzmanlık eğitimini tamamlamak isteyen öğrencilerin tez hazırlamaları ve bu tezin başarılı bulunması zorunludur (Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 2014). Benzer şekilde, protetik diş tedavisi alanında doktora derecesi alabilmek için de kabul edilen bir tez çalışması yapmak yasal bir gerekliliktir. Tez çalışmalarının ulusal ya da uluslararası alanda yayın olması, çalışmaların daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak ve çalışmanın kalite düzeyi hakkında Yüksek Öğretim Kurumu'na (YÖK) veri kaynağı olmaktadır (Özkalaycı ve ark., 2022).

Literatüre bakıldığında uluslararası alanda protetik diş tedavisi alanında yayınlar üzerine çeşitli çalışmalar yapılmış olsa da tez çalışmalarının yayınlanma oranları hakkında uluslararası literatürde ve ülkemizde yapılmış çalışma bulunmamaktadır (Güler ve Alper, 2024; Özkalaycı ve ark., 2022). Bu çalışmada, Türkiye'de protetik diş tedavisi alanında tamamlanmış doktora ve uzmanlık tezleri analiz edilmiştir. Tezlerin ulusal ve uluslararası düzeyde yayınlanma oranları belirlenmiş, yayınların yapıldığı dergiler sınıflandırılmış ve bu veriler, tez danışmanlarının unvanları, tezlerin tamamlandığı yıllar ve ele alınan konu başlıkları ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca, yayınların hangi indekslerde yer aldığı, yayınlanma süreçlerinde danışmanların etkisi ve yıllara göre yayınlanma eğilimleri incelenmiştir. Bu analizler sonucunda, protetik diş tedavisi alanındaki akademik üretkenliğin genel durumu ve yayınlara yansıyan bilimsel katkı düzeyi ortaya konulmuştur.

YÖNTEM

Bu çalışmada YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi web sitesinde bulunan, protetik diş tedavisi alanında bulunan doktora ve uzmanlık tezleri incelendi (Ulusal Tez Merkezi, 2024). Diş Hekimliğinde Uzmanlık Sınavı (DUS) ilk olarak 2012 yılında yapıldığı ve uzmanlık eğitiminin ilk mezunları 2015 yılında verildiği için, doktora öğrencilerinin verileriyle daha doğru olarak kıyaslayabilmek adına incelenecek tezler 2015 yılından 2023 yılına kadar olanlarla sınırlandırıldı. Ulusal Tez Merkezi sisteminde özet veya tam metin kayıtları bulunan tezler çalışmaya dahil edildi. Taranan yıl aralığında tüm tezlerin özet veya tam metinlerine ulaşıldı. Tarama sonucunda 555 adet uzmanlık ve 360 adet doktora tezi çalışmaya dahil edildi.

Çalışmaya dahil edilen tezler, iki bağımsız araştırmacı tarafından çalışma yöntemi ve konu başlığı açısından kategorize edildi. Değerlendirmeler arasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları ise üçüncü bir araştırmacının katkısıyla giderilerek sınıflandırma-

nın tutarlılığı sağlandı. İncelenen tezler araştırma yöntemlerine göre laboratuvar çalışması, klinik çalışma ve diğer olmak üzere 3 kategoriye ayrıldı. Anket, hayvan, eğitim ve ölçüm çalışmaları diğer çalışmalar altında toplandı. Tezler konularına göre; Dental İmplantoloji, Dijital Diş Hekimliği, Eklemeli Üretim, Estetik-Renk, Yüzey İşlemleri-Adezyon, Malzeme Bilimi, Temporomandibuler Eklem (TME)-Oklüzyon, Yaşam Kalitesi ve Diğer Konular şeklinde 9 kategoride sınıflandırıldı.

İncelenen tezlerin bitim tarihleri, araştırma yöntemleri, danışman unvanları, çalışma konuları, yayınlanma durumları ve yayınların türleri kaydedildi. Tezlerin yayın durumu değerlendirilirken Web of Science, Scopus, PubMed, Google Scholar ve DergiPark veritabanlarında yazar adı, danışman adı ve tez başlıkları hem Türkçe hem de İngilizce olarak tarandı. Yayınlanan tezler dergi kapsamına göre Science Citation Index Expanded/Emerging Sources Citation Index (SCIE/ESCI) kapsamındaki dergiler, ulusal dergiler ve diğer uluslararası dergiler olarak ayrıldı.

Çalışmaya dahil edilen kategorik değişkenler için tanımlayıcı istatistikler "Frekans ve Yüzde" şeklinde hesaplandı. Tezlere ait değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde, Ki-kare analizinden yararlanıldı. Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık sınırı $p < 0,05$ olarak değerlendirildi. İstatistiksel analizler SPSS 23.0 (IBM, ABD) istatistik programı aracılığıyla gerçekleştirildi.

BULGULAR

Bu çalışmada, 2015-2023 yılları arasında protetik diş tedavisi alanında toplam 915 tezin tamamlandığı saptanmıştır. İncelenen tezlerden 360'ı (%39,3) doktora, 555'i (%60,7) ise uzmanlık tezidir. En fazla tez 2022 yılında tamamlanmış olup, 183 tezin toplamın %20'sini oluştururken, en az tez 2016 yılında tamamlanmış ve 53 tez (%5,8) ile kayda geçmiştir. Tüm tanımlayıcı veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Doktora tezlerinin 138'inin (%38,3) ve uzmanlık tezlerinin 236'sinin (%42,6) ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlandığı belirlenmiştir. SCIE/ESCI kapsamındaki dergilerde yayınlanma oranı ise doktora tezlerinde %23,3, uzmanlık tezlerinde ise %27,8 olarak hesaplanmıştır. Doktora ve uzmanlık tezleri arasında yayın türü bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p=0,5$) (Tablo 2).

Tez danışmanlarının akademik unvanları ile tezlerin yayın türü incelendiğinde, "Prof. Dr." unvanlı danışmanların tezlerinin %21,4'ü, "Doç. Dr." danışmanlığındaki tezlerin %32,1'i ve "Dr. Öğr. Üyesi" danışmanlığındaki tezlerin %31,9'u SCIE/ESCI kapsamındaki dergilerde yayınlanmıştır. Danışman unvanları ile tezlerin yayın türü arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$) (Tablo 3).

Çalışma yöntemine göre yayın türü dağılımında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir ($p < 0,05$). Laboratuvar çalışmalarının SCIE/ESCI kapsamındaki dergilerde yayınlanma oranı %27,5, klinik çalışmalarında ise %23,3 iken, diğer çalışma yöntemlerinde bu oran %8 olarak belirlenmiştir (Tablo 4).

Son olarak, tez konuları açısından yayın türü dağılımı incelendiğinde de istatistiksel anlamlılık bulunmuştur ($p < 0,05$). En yüksek SCIE/ESCI yayın oranı Dijital Diş Hekimliği kategorisinde

Tablo 1: Protetik Diş Tedavisi alanında yazılan tezlerin dağılımı

Yıl	n	%
2015	94	10,3
2016	53	5,8
2017	70	7,7
2018	69	7,5
2019	97	10,6
2020	82	9,0
2021	142	15,5
2022	183	20,0
2023	125	13,7
Yüksek Öğretim Türü	n	%
Doktora	360	39,3
Uzmanlık	555	60,7
Danışman Unvanı	n	%
Dr. Öğr. Üyesi	166	18,1
Doç. Dr.	234	25,6
Prof. Dr.	515	56,3
Araştırma Yöntemi	n	%
Klinik Çalışma	86	9,4
Laboratuvar Çalışması	779	85,1
Diğer	50	5,5
Çalışma Konusu	n	%
Dental İmplantoloji	211	23,1
Dijital Diş Hekimliği	74	8,1
Eklemeli Üretim	33	3,6
Estetik - Renk	134	14,6
Yüzey İşlemleri - Adezyon	181	19,8
Malzeme Bilimi	189	20,7
TME - Oklüzyon	46	5,0
Yaşam Kalitesi	22	2,4
Diğer Konular	25	2,7
Toplam	915	100

(%41,9) kaydedilirken, en düşük yayın oranı ise Yaşam Kalitesi (%9,1) kategorisinde görülmüştür (Tablo 5).

TARTIŞMA

Türkiye'de yürürlükte olan Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği (2014) gereğince, protetik diş tedavisi alanında uzmanlık eğitimi alan öğrencilerin bir tez hazırlaması ve bu tezlerin başarılı bulunması zorunludur. Tamamlanan tezler, YÖK Ulusal Tez Merkezi web sitesinde ve ilgili fakültelerin

Tablo 2: Doktora ve uzmanlık eğitiminde yazılan tezlerin yayın türü dağılımı

Yüksek Öğretim Türü		SCIE/ESCI	Diğer Uluslararası	Ulusal	Yok	Toplam
Doktora	n	84	28	26	222	360
	%	23,3	7,8	7,2	61,7	100
Uzmanlık	n	154	42	41	318	555
	%	27,8	7,6	7,4	57,3	100
Toplam	n	238	70	67	540	915
	%	26,0	7,7	7,3	59,0	100

Ki-kare (χ^2) = 2,363, p=0,5**Tablo 3:** Danışman unvanına göre tezlerin yayın türü dağılımı

Danışman Unvanı		SCIE/ESCI	Diğer Uluslararası	Ulusal	Yok	Toplam
Dr. Öğr. Üyesi	n	53	17	16	80	166
	%	31,9	10,2	9,6	48,2	100
Doç. Dr.	n	75	14	18	127	234
	%	32,1	6,0	7,7	54,3	100
Prof. Dr.	n	110	39	33	333	515
	%	21,4	7,6	6,4	64,7	100
Toplam	n	238	70	67	540	915
	%	26,0	7,7	7,3	59,0	100

Ki-kare (χ^2) = 20,926, p<0,05**Tablo 4:** Tezlerin araştırma yöntemine göre yayın türü dağılımı

Araştırma Yöntemi		SCIE/ESCI	Diğer Uluslararası	Ulusal	Yok	Toplam
Klinik çalışma	n	20	6	11	49	86
	%	23,3	7,0	12,8	57,0	100
Laboratuvar çalışması	n	214	60	48	457	779
	%	27,5	7,7	6,2	58,7	100
Diğer	n	4	4	8	34	50
	%	8,0	8,0	16,0	68,0	100
Toplam	n	238	70	67	540	915
	%	26,0	7,7	7,3	59,0	100

Ki-kare (χ^2) = 18,035, p<0,05

kütüphanelerinde erişime sunulmakla birlikte, bu erişim olanaklarının sınırlı kalması tez sonuçlarının geniş kitlelere ulaştırılmasında engel teşkil etmektedir (Ulusal Tez Merkezi, 2024). Bu nedenle, tezlerin ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanması, elde edilen bilimsel verilerin görünürlüğünü ve etki gücünü artırması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, protetik diş tedavisi alanında bu kapsamda gerçekleştirilen ilk araştırma olup literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

DUS ilk olarak 2012 yılında uygulanmış ve protetik diş tedavisi alanında uzmanlık eğitiminin ilk mezunları 2015 yılında verilmiştir. Doktora öğrencilerinin verileriyle daha sağlıklı bir

karşılaştırma yapabilmek adına, bu çalışmada incelenen tezler 2015-2023 yıllarıyla sınırlandırılmıştır. Değerlendirilen uzmanlık tezlerinin doktora tezlerine göre daha yüksek bir yayınlanma oranına sahip olmasına karşın, bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p=0,5). Bu bulgular, uzmanlık ve doktora tezlerinin yayınlanma oranları bakımından benzer eğilimler sergilediğini, program türü arasında fark olsa da bunun istatistiksel açıdan anlamlı düzeye ulaşmadığını göstermektedir. Öğrencilerin bilimsel yayın yapma konusundaki motivasyon ve olanaklarının her iki programda da benzerlik taşıyor olması, bu durumu açıklayabilecek temel etmenlerden biri olarak düşünülebilir. SCIE indeksli dergiler, bilim dünyasında geniş ka-

Tablo 5: Tezlerin çalışma konusuna göre yayın türü dağılımı

Çalışma Konusu		SCIE/ESCI	Diğer Uluslararası	Ulusal	Yok	Toplam
Dental İmplantoloji	n	51	16	6	138	211
	%	24,2	7,6	2,8	65,4	100
Dijital Diş Hekimliği	n	31	4	0	39	74
	%	41,9	5,4	0,0	52,7	100
Eklemeli Üretim	n	9	3	2	19	33
	%	27,3	9,1	6,1	57,6	100
Estetik - Renk	n	34	13	14	73	134
	%	25,4	9,7	10,4	54,5	100
Yüzey İşlemleri - Adezyon	n	50	16	17	98	181
	%	27,6	8,8	9,4	54,1	100
Malzeme Bilimi	n	50	11	14	114	189
	%	26,5	5,8	7,4	60,3	100
TME - Oklüzyon	n	6	4	7	29	46
	%	13,0	8,7	15,2	63,0	100
Yaşam Kalitesi	n	2	2	4	14	22
	%	9,1	9,1	18,2	63,6	100
Diğer Konular	n	5	1	3	16	25
	%	20,0	4,0	12,0	64,0	100
Toplam	n	238	70	67	540	915
	%	26,0	7,7	7,3	59,0	100

Ki-kare (χ^2) = 42,323, p<0,05

bul gören ve yüksek prestij atfedilen yayınlardır (Asan, 2017). Akademik kariyer hedefleyen araştırmacılar için bu dergilerde yayımlanan çalışmalar, akademik yükselme kriterleri arasında önemli bir yer tutar. Bu durum, tezlerini SCIE kapsamındaki dergilerde yayımlamaya yönelik isteğin altında yatan başlıca etken olarak değerlendirilebilir.

Benzer bir çalışma ortodonti alanında da gerçekleştirilmiş; 2016-2020 yıllarını kapsayan bu araştırmada uzmanlık tezlerinin %17,5'inin, doktora tezlerinin ise %26,17'sinin bilimsel dergilerde yayımlandığı ve SCIE/ESCI indeksli dergilerdeki yayın oranının %16,34 olduğu bildirilmiştir (Özkalaycı ve ark., 2022). Bu sonuçlar, protetik diş tedavisi alanındaki öğrencilerin ortodonti alanındaki akranlarına oranla tez çalışmalarını yayına dönüştürme konusunda daha istekli olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda diğer diş hekimliği lisansüstü alanlarıyla ilgili başka bir çalışma bulunmamaktadır.

Lisansüstü tıp eğitimi alanlarında yapılan çalışmalar, tezlerin yayına dönüştürülme oranlarına ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Türkiye'de lokal anestezi konulu 105 lisansüstü tezi inceleyen bir araştırmada, 16'sinin (%15,2) yayımlandığı, bu tezlerin 10'unun (%9,5) SCIE/ESCI indeksli dergilerde yer aldığı rapor edilmiştir (Yıldız ve ark., 2022). Halk sağlığı alanında 2010-2020 yılları arasında tamamlanan 722 tezin 233'ünün

(%32,3) herhangi bir dergide yayımlandığı, 54'ünün (%7,5) SCIE indeksli dergilerde yer aldığı belirtilmektedir (Karakulluğu ve Topbaş, 2024). Benzer şekilde, 2000-2018 dönemine ilişkin başka bir halk sağlığı araştırmasında ise tezlerin %30,3'ünün bilimsel makaleye dönüştüğü, %10,4'ünün SCIE indeksli dergilerde yayımlandığı görülmektedir (Kaya ve ark., 2020). Enfeksiyon hastalıkları ve klinik mikrobiyoloji alanında 1997-2007 yılları arasında tamamlanan toplam 824 doktora ve uzmanlık tezinden 94'ünün (%11,4) yayına dönüştürüldüğü belirtilmiş, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Sipahi ve ark., 2014). Kulak burun boğaz alanında 2007-2012 yılları arasında tamamlanan 368 tezin makale olarak yayımlanma oranının %35,6 olduğu, tezlerin %20,4'ünün SCIE indeksli dergilerde yayımlandığı rapor edilmiştir (Çetin ve ark., 2017). Üroloji alanında 2008-2011 yılları arasında tamamlanan 229 tezin 114'ünün (%49,7) yayımlandığı, bu yayınların 75'inin (%32,7) SCIE indeksli dergilerde yer aldığı saptanmıştır (Yüksel ve ark., 2018). Psikiyatri alanında 1981-2018 yılları arasında tamamlanan tezlerin %37,7'sinin bilimsel yayına dönüştüğü, SCIE indeksli dergilerde yayımlanan tez oranının ise %28,5 olduğu görülmektedir (Erim ve Petekkaya, 2020). Anesteziyoloji ve Reanimasyon alanında 2580 tezi kapsayan bir analizde, tezlerin %39,1'inin yayına dönüştürüldüğü, bu yayının %36,7'sinin SCIE indeksli dergilerde yer aldığı ifade edilmiştir (Küpeli ve

ark, 2022). Adli Tıp alanında 1983-2016 yılları arasını kapsayan 236 tezden 77'sinin (%32,6) bilimsel makaleye dönüştüğü, bu yayınların %15,2'sinin SCIE indeksli dergilerde yayımlandığı bildirilmiştir (Cağlayan ve ark., 2020). Nöroşirurji alanında 2004-2013 arasında tamamlanan 164 tezden %18'inin SCIE indeksli dergilerde yayımlandığı rapor edilmektedir (Öğrenci ve ark., 2016). Bu veriler, farklı uzmanlık dallarındaki tezlerin yayına dönüştürülme oranlarının %11,4-49,7 arasında değiştiğini göstermektedir. SCIE/ESCI indeksli dergilerde yayına dönüştürülme oranlarına bakıldığında ise %7,5-36,7 arasında değiştiği kaydedilmiştir. Bizim çalışmamızda protetik diş tedavisi alanında elde edilen %40,9'luk yayına dönüştürülme oranı, incelenen tıp uzmanlık dallarının %11,4 ila %49,7 arasında değişen sonuçları göz önüne alındığında ortalama-üstü bir düzeye işaret etmektedir. Buna ek olarak, protetik diş tedavisi alanında tezlerin %26'sının SCIE/ESCI indeksli dergilerde yayımlanması, bu alandaki araştırmacıların bilimsel prestij ve görünürlük bakımından önemli bir başarı yakaladığını göstermektedir.

Danışman unvanlarına göre incelendiğinde, tezlerin yayınlanma oranının en yüksek olduğu grup Doktor Öğretim Üyesi danışmanlığında yazılan tezlerdir (Tablo 5). Unvan grupları arasında anlamlı istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Bu sonuç, akademik unvan yükseldikçe tezlerin yayına dönüştürülme oranının azaldığına işaret etmektedir. Profesör düzeyindeki araştırmacıların idari ve akademik sorumluluklarının fazla olması nedeniyle araştırma ve yayın süreçlerine daha sınırlı zaman ayırabilmesi bu durumu açıklayabilir. Buna karşılık akademik kariyerinin erken evrelerinde bulunan doktor öğretim üyelerinin, akademik yükselme kriterlerini karşılama ve bilimsel üretkenliklerini artırma gereksinimleri doğrultusunda tezlerin yayınlanmasına daha fazla önem verdiği düşünülebilir (Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı, Sağlık Bilimleri Temel Alanı, Doçentlik kriterleri, 2024).

Tezler çalışma türlerine göre değerlendirildiğinde, incelenen tezlerin büyük çoğunluğunun laboratuvar çalışması olduğu belirlenmiştir. Klinik çalışmaların hasta faktörlerindeki değişkenlik ve etik sınırlamalar nedeniyle zorluklar barındırması, in vitro ortamda gerçekleştirilen laboratuvar çalışmalarında değişkenlerin daha kontrollü tutulabilmesi, tekrarlanabilir ve güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi gibi avantajlar, araştırmacıların bu alana yönelmesinde etkili olmuştur. Ayrıca, ülkemizde protetik diş tedavisi alanında uzmanlık eğitiminin yalnızca 3 yıl sürmesi, klinik çalışmaları tamamlamak için yeterli zamanın kısıtlı kalmasına neden olurken, laboratuvar çalışmalarında hızlı ve uygulanabilir sonuçlar elde edilmesi, teknolojik altyapının daha erişilebilir olması ve akademik teşviklerin bu tür çalışmaları desteklemesi de tercih sebepleri arasında yer almaktadır.

Konular açısından yapılan değerlendirme, Dental İmplantoloji'nin en çok araştırılan konu olduğunu ortaya koymaktadır. Bunu sırasıyla Malzeme Bilimi ve Yüzey İşlemleri-Adezyon konuları takip etmektedir. SCIE/ESCI indeksli dergilerde yayınlanma oranlarına bakıldığında, Dijital Diş Hekimliği %41,9 ile en üst sıralarda yer alarak, alanın hem bilimsel hem de klinik açıdan giderek daha önem kazandığını ve yeni teknolojik gelişmelerin hızla benimsendiğini göstermektedir. Ayrıca, Dental İmplantoloji ve Ekleme Üretim çalışmaları da öne çıkan

diğer konu alanları arasında yer almaktadır. Protetik diş tedavisi çalışmalarında 2013-2022 yılları arasında en çok kullanılan anahtar kelimeler "CAD-CAM", "Dental İmplant", "Zirkonya" ve "3B Yazıcı" olarak belirlenmiştir (Porwal ve ark., 2024). Bu veriler, Türkiye'deki protetik diş tedavisi alanındaki araştırmacıların dünya genelindeki güncel trendleri yakından takip ettiğini ve bu doğrultuda çalışmalar ürettiğini göstermektedir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu çalışmada tez yazarlarının mezuniyet sonrası akademik kariyer hedefleri veya akademik alanda devam edip etmedikleri gibi yayınlanma olasılığını etkileyebilecek bireysel faktörler değerlendirilmemiştir. Tez-makale eşleştirmesi sırasında başlık değişiklikleri nedeniyle az sayıda yayının gözden kaçmış olma olasılığı bulunmaktadır. Ayrıca, tarama yalnızca belirli veri tabanlarıyla sınırlı olduğundan bu kaynaklarda yer almayan yayınlar dahil edilememiş olabilir.

SONUÇLAR

Bu çalışma, 2015-2023 yılları arasında Türkiye'de protetik diş tedavisi alanında tamamlanan tezlerin yayınlanma eğilimlerini sistematik olarak inceleyerek alanın akademik üretkenliğine ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunmuştur. Doktora ve uzmanlık tezleri arasında yayınlanma oranları açısından anlamlı bir farklılık saptanmamış olmakla birlikte, danışman unvanının yayınlanma olasılığı üzerinde belirleyici bir değişken olduğu görülmüş, özellikle Doktor Öğretim Üyesi danışmanlığında yürütülen tezlerin daha yüksek oranda yayına dönüştüğü belirlenmiştir. Araştırma yöntemleri açısından laboratuvar ve klinik çalışmaların SCIE/ESCI indeksli dergilerde benzer oranlarda yayımlandığı, konu kategorileri bakımından ise Dijital Diş Hekimliği, Dental İmplantoloji, Malzeme Bilimi ve Yüzey İşlemleri-Adezyon alanlarında daha yüksek yayınlanma eğilimleri bulunduğu ortaya konulmuştur. Bu çalışma, protetik diş tedavisi alanındaki akademik üretkenliğin genel olarak ortalama-üstü olduğunu ve tez çalışmalarının bilimsel makalelere dönüştürülmesinde danışman unvanı, çalışma yöntemi ve konu seçiminin önemli rol oynadığını ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

- American Dental Association. Specialty definitions: Definitions of recognized dental specialties. (2016). <http://www.ada.org/en/education-careers/careers-in-dentistry/dental-specialties/specialty-definitions> adresinden erişildi.
- Asan, A. (2017). Uluslararası bilimsel dergi indeksleri, önemleri ve Türkiye kaynaklı dergilerin durumu: Bölüm 2: Türkiye'deki durum. doi:10.30565/medalanyla.303602
- Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. (2014). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/04/20140426-11.htm> adresinden erişildi.
- Cağlayan, D., Celik, C., Kaya, A. ve Aktaş, E. Ö. (2020). Türkiye'de Adli Tıp Alanında Yapılmış Uzmanlık Tezlerinin Bilimsel Yayına Dönüştürülme Oranlarının Değerlendirilmesi.
- Çetin, A. Ç., Boran, C. ve Erdağ, T. K. (2017). Do the otorhinolaryngology specialization theses turn into publications? *The Turkish Journal of Ear Nose and Throat*, 27(4), 185-193. doi:10.5606/kbbihtisas.2017.71429

- Erim, B. R. ve Petekkaya, S. (2020). Retrospective Analysis of Psychiatry Specialization Theses Made Between 1981-2018 in Turkey. *Turkish Journal of Psychiatry*. doi:10.5080/u23877
- Güler, Ç. ve Alper, E. S. (2024). Türkiye’de Pedodonti (Çocuk Diş Hekimliği) Lisansüstü Eğitiminde Tamamlanan Tezlerin İncelenmesi: Metodolojik Bir Çalışma. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 33(2), 257-263. doi:10.34108/eujhs.1406796
- Karakullukçu, S., ve Topbaş, M. (2024). Halk Sağlığı Alanında 2010-2020 Yılları Arasında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tez Çalışmalarının Bilimsel Yayına Dönüştürülme Oranlarının Değerlendirilmesi. *Firat Tıp Dergisi*, 29(4).
- Kaya, E., Üçer, H. ve İkinci Erdoğan, Ö. (2020). Türkiye’de Halk Sağlığı Alanındaki Uzmanlık Tezlerinin Bilimsel Yayına Dönüştürülme Oranlarının Değerlendirilmesi. *Eskişehir Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Halk Sağlığı Dergisi*, 5(3), 410-417. doi:10.35232/estudamhsd.743925
- Küpelı, İ., Kara, M. Y. ve Kayhan, A. (2022). From Thesis to Publication—Analysis of 2580 theses in the field of Anesthesiology and Reanimation. *Acta Medica*, 53(2), 144-149. doi:10.32552/2022.ActaMedica.712
- Öğrenci, A., Ekşi, M. Ş., Özcan-Ekşi, E. E. ve Koban, O. (2016). From idea to publication: Publication rates of theses in neurosurgery from Turkey. *Neurologia i Neurochirurgia Polska*, 50(1), 45-47. doi:10.1016/j.pjnns.2015.11.007
- Özkalaycı, N., Yolcu, İ., Töz, M. ve Çiçek, O. (2022). 2016-2020 Yılları Arasında Yazılmış Ortodonti Uzmanlık ve Doktora Tezlerinin Yayınlanma Oranlarının İncelenmesi. *Journal of Higher Education and Science*, 12(2), 351-357. doi:10.5961/higheredusci.1066345
- Porwal, A., Al Moaleem, M. M., Adawi, H. A., Nandalur, K. R., Satpathy, A., Mehta, V., Cicciù M ve Minervini, G. (2024). Bibliographic analysis and evaluation of the mesh keywords in the journal of prosthodontics: Implant, esthetic, and reconstructive dentistry. *Technology and Health Care*, 32(1), 343-359. doi:10.3233/THC-230204
- Sipahi, O. R., Çağlayan Serin, D., Pullukçu, H., Taşbakan, M., Köseli Ulu, D., Yamazhan, T., Arda B., Sipahi H. ve Ulusoy, S. (2014). Publication Rates of Turkish Medical Specialty and Doctorate Theses on Medical Microbiology, Clinical Microbiology and Infectious Diseases Disciplines in International Journals. *Mikrobiyoloji Bulteni*, 48(2), 341-345. doi:10.5578/mb.7003
- Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi. (2017). Protetik Diş Tedavisi Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı. <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklen-ti/29634/0/protetikdistedavisimufredatv23pdf.pdf> adresinden erişildi.
- Ulusal Tez Merkezi. (2024). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden erişildi.
- Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı, Sağlık Bilimleri Temel Alanı, Doçentlik kriterleri. (2024). <https://www.uak.gov.tr/Sayfalar/docentlik/basvuru-sartlari/2024/2024-ekim-donemi-docentlik-basvuru-sartlari.aspx> adresinden erişildi.
- Yıldız, E., Yıldız, H., Alkan, S. ve Arik, Ö. (2022). Bibliographic Analysis of Postgraduate Theses Done in the Field of Local Anesthetics in Türkiye. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi Abant Tıp Dergisi*. doi:10.47493/abantmedj.941270
- Yuksel, M., Tunckiran, A. ve Ipekçi, T. (2018). Publication rates of dissertations written in medical faculties of Turkey in the field of urology between the years 2008, and 2011, and citation analysis: A cross-sectional study. *Türk Üroloji Dergisi/Turkish Journal of Urology*, 44(4). doi:10.5152/tud.2017.32042